

Midden-Frankrijk: een eldorado voor vogelaars

Eddy Janssens

Bijna al onze reizen die wij maakten naar Zuid-Frankrijk en Spanje, hadden een meerdaagse tussenstop in de Berry. Dit is een streek in de departementen Indre en Cher in de regio Val-de-Loire, driehonderd kilometer ten zuiden van Parijs.

Sinds 2002 wonen onze vrienden (Belgen) er in Sainte-Sévère-sur-Indre. Het is een rustig dorp met weinig volk op straat maar het is toch beroemd, want in 1948 draaide Jacques Tati hier zijn film 'Jour de Fête' over een dolgedraaide postbode. Tijdens een eerste en kort bezoek in 2002 zei mijn vriend: 'Volgend jaar moet je La Brenne eens bezoeken'. Dat was meteen een uitnodiging.

Mei 2003

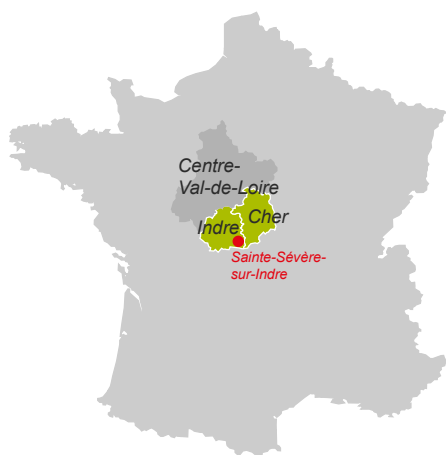
Geëscorteerd door twee rennende Rode Patrijzen *Alectoris rufa* aan weerszijden van de weg reden we het Parc Naturel Régional de la Brenne in. De patrijzen gaven het na honderd meter al op. Le mystérieux Pays des Mille Étangs (het mysterieuze land van duizend meren) noemen de Fransen dit gebied. In de Middeleeuwen werd het voor water (irrigatie landbouw) en vis (kweek) uitgegraven door kloosterlingen. Met enige verbeelding zie je in het landschap tussen slierten ochtendmist de monniken in hun grauwe pij zwoegen. Onderweg naar Étang de la Gabrière waren al vier Grauwe Klauwieren *Lanius collurio* (♂) gezien. Dit meer is één van de grootste in het

Een Geoorde Fuut kwam als een kurken dop vanuit de diepte omhooggeschoten.

gebied en het is goed te overzien. Rustig dobberende Tafeleend *Aythya ferina*, Kuifeend *Aythya fuligula* en Krakeend *Mareca strepera*. Een Geoorde Fuut *Podiceps nigricollis* kwam als een kurken dop vanuit de diepte omhooggeschoten. Boven het meer voerden de twee hier broedende sternsoorten hun voedselvluchten uit. De Zwarte Stern *Chlidonias niger* vliegt rechtlijnig en pikt zo voedsel van het wateroppervlak. De Witwangstern *Chlidonias hybrida* vliegt in een op- en neerwaartse beweging ('jo-jo'). Eenmaal zag ik hem een duikvlucht nemen om in het water te plonzen en een visje te vangen.

Langs het Maison de la Nature

We reden verder (over de D17) tot aan het kruispunt met de D6A. Hier bevindt zich het Maison de la Nature et de la Réserve, waar je alle informatie over de streek kunt bekomen. Vanop de parking, hier met uitzicht over het Étang Cistude, foerageerde een Kleine Zilverreiger *Ergretta garzetta*. In de begroeiing zat een familie Putters *Carduelis carduelis*. Verderop langs de D6A hielden we in de schaduw van de bosrand een koffiepauze. Aan



De departementen Indre en Cher liggen in het zuiden van de regio Centre-Val-de-Loire in het centrale deel van het Franse vasteland. De voormalige provincie Berry, die voor de Franse Revolutie bestond, omvatte globaal beide departementen.



In het Parc Naturel Régional de la Brenne liggen talloze visvijvers. Deze werden al aangelegd in de Middeleeuwen. Het gebied kreeg hierdoor de naam 'land van de duizend meren'. Het natuurpark heeft een omvang van 1.672 km² en omvat rond de 1200 meren.



de overkant van een weiland zat een koppeltje Roodkopklauwieren *Lanius senator*. Door de warmte begon het telescoopbeeld te trillen, maar toch was het een mooie waarneming. Boven ditzelfde weiland vloog een Wielewaal *Oriolus oriolus* voorbij met in zijn spoor twee krijssende Zwarte Kraaien *Corvus corone*. Ze waren blijkbaar niet blij met de komst van deze geel-zwarte zomergast. Wat verder renden de Hérons garde-boeufs (Koereigers) *Bubulcus ibis* tussen de koeienpoten rond om opgejaagde insecten te bemachtigen. Soms zaten ze bovenop de runderen, geregeld hun kopje opzij houdend, altijd beducht voor een aanval vanuit de lucht.

Richting het stadje Mézières-en-Brenne zaten Groenling *Chloris chloris*, Kneu *Linaria cannabina* en Grauwe Gors *Emberiza calandra*; te horen was nog een Kleine Karekiet *Acrocephalus scirpaceus*.

Aan het Étang du Grand Brun waren van dichtbij drie Purperreigers *Ardea purpurea* te zien en langsvliegend een Bruine Kiekendief *Circus aeruginosus*.

De warmte ontvlucht

Op zoek naar een lunchplaats reden we het

Forêt de Lancosme in, even uit de zon. Eerst hoorden we de roep, dan visueel de Zwarte Specht *Dryocopus martius*. In zijn kenmerkende vlieghouding met gestrekte hals en de kop lager dan het lichaam scheerde hij door het bos. Na de lunch, met alle autoraampjes open, vervolgden we mijn uitgestippelde route. Na een Sperwer *Accipiter nisus* stak ook een Ringslang *Natrix natrix* de D24 over; in de verte riep een Koekoek *Cuculus canorus*. Aan het Étang de Pisse-Loup wilde ik uitstappen maar bleef aan het asfalt plakken. Zo warm was het dus. Op dit meer zwom een Beverrat *Myocastor coypus* rond. Ingevoerd voor zijn pels vanuit Zuid-Amerika nu tot lastpak verworpen.

Aan Mailleterie (D17A) gingen de remmen dicht: op de boordsteen van een bruggetje zat een Kwak *Nycticorax nycticorax*. Onverstoorbaar bespiedde hij het water naar prooi. Een auto die passeerde, deed hem opvliegen. Aan Maupas stond een meer volledig droog. Op de modder zaten Kieviten *Vanellus vanellus*, Kokmeeuwen *Chroicocephalus ridibundus* en enkele Witte Kwikstaarten *Motacilla alba*. Door te stoppen voor een laagvliegende Wespendif *Pernis apivorus* ontdekte ik een

auberge, de Auberge des Buttons. Rust, koelte en twee grote cola's met ijs. De hitte van die dag en de volgende waren een voorbode van de Europese hittegolf in juli en augustus 2003. In augustus dat jaar stierven er in Frankrijk 14.800 mensen, meestal alleenwonende ouderen.

Op de laatste dag van ons verblijf bladerde ik in een boek van Indre-Nature. De illustratie van een Kleine Trap *Tetrax tetrax* trok mijn aandacht. Op zo'n 30 km ten westen van de stad Vierzon op het Plateau de Chabris zou nog een kleine populatie Kleine Trappen broeden. 'Dit is voor volgend jaar,' zei ik tegen mijn vriend. 'Wanneer kom je hier wonen?', antwoordde hij.

Een jaar later

Een jaar later (2004) stonden we op het Plateau de Chabris (Indre & Cher). Van de vier door Indre-Nature aanbevolen locaties had ik gekozen voor Les Huets. Op de juiste plaats aankomen en meteen het geluid van de doelsoort horen geeft een gevoel van opperste gelukzaligheid. Vanuit het hoge gras waren de roepjes van de Kleine Trap, een ver dragend 'knerrn', te horen. Boven het steppeachtige gebied zorgde een Grauwe Kiekendief *Circus pygargus* (♂) voor paniek. Twee opgeschrikte Kleine Trappen (♂) vlogen ons op oog-



Boven het Étang de la Grabrière zag ik een Witwangstern een duikvlucht nemen om in het water te plonzen en een visje te vangen.
Tekening: Eddy Janssens.

hoogte met enig vleugelgeraas voorbij. Op de passagiersstoel zat ik wat voor me uit te staren. Plots stond links van me een mannetje. Even later zaten we als kinderen die verstoptje speelden achter de auto te wachten op wat komen ging. Op een kaal terreintje paradeerde hij. Kop omhooggericht en met gezwollen hals draaide hij enkele malen rond zijn as, voortdurend roepend. Ons wachten



Een Gecoerde Fuut werd aangetroffen op het Étang de la Grabrière. Dat is één van de grootste meren in het gebied, maar het is goed te overzien.
Tekening: Eddy Janssens.

werd beloond met het hoogtepunt: de balts. Met geopende vleugels begon hij luchtsprongetjes te maken. Wat een belevenis! Achter de Kleine Trap stapte een Griel *Burhinus oedicnemus* zomaar mijn telescoopbeeld binnen. We hoopten op een vrouwtje Kleine Trap maar het was een Griel met zijn 'boze blik'. De volgende onruststoker, maar een mooie, was een Zwarte Wouw *Milvus migrans*. Weer vlogen enkele mannetjes op. 'Onze' Kleine Trap voegde zich erbij. Met het vele wit in hun vleugels waren ze lang te volgen. Bij aankomst in Sainte-Sévère-sur-Indre vroeg mijn vriend op plagende toon: 'En? Heb je die zeldzame kip gezien?'

Het was altijd goed vertoeven bij onze vrienden in Frankrijk. We deelden dezelfde interesses voor natuur en klassieke muziek. Tijdens ons eerste bezoek ontdekte mijn vrouw 'The Lark Ascending', een muziekstuk (romance) van de Engelse componist Ralph Vaughan Williams.

Dagelijks genieten

Buiten de huis-tuin-en-keukenvogelsoorten was dagelijks te genieten van de bezigheden in tien bezette huiszwaluwnesten. In een nis broedde een paartje Zwarte Roodstaart *Phoenicurus ochruros*. Geregeld trok een formatie Gierzwaluwen *Apus apus* over de binnenplaats. Op de waslijn zat soms een Europese Kanarie *Serinus serinus*, op de muren Konininnepage *Papilio machaon* en Muurhagedis *Podarcis muralis*.

Een Spreeuw *Sturnus vulgaris* op de punt van het pannendak, zorgde geregeld voor verwarring door de roep van een Buizerd *Buteo buteo* te imiteren. Het jaar daarop was de Spreeuw er terug en weer liet ik me beetnemen door omhoog te kijken.



Twee Rode Patrijzen renden een eindje met ons mee toen we het regionale natuurpark binnen reden. Tekening: Eddy Janssens.

Een echtpaar, familie van onze gastvrouw, die in een ander dorp een vakantiewoning hebben, kwam op bezoek. De vrouw had, voorverpakt, caracoles (wijngaardslakken, red.) bij zich.

Mooi weer, we zaten buiten met het aperitief. Ook de caracoles kwamen op tafel. Er ontstond een discussie over een boek; of de geschiedenis erin waarheidsgetrouw was. Ik deed er niet aan mee, had andere besognes: een caracole verliet de schaal. Ik wachtte... en wachtte... Toen ze bij de pinda's arriveerde sloeg ik alarm. Paniek aan tafel, verpakking erbij: 'non cuits' (niet gekookt) stond er in kleine letters op.

Omdat het bed voor gasten bij onze vrienden een twijfelaar was, wat met mijn lengte en spanwijdte problemen geeft, logeerden we



Bij het Étang du Grand Brun waren van dichtbij drie Purperreigers te zien. Tekening: Eddy Janssens.



De ver dragende roepjes van de Kleine Trap waren te horen vanuit het hoge gras. Plots stond links van mij een mannetje.

voor de nacht en het petit déjeuner (ontbijt) in een tot Bed & Breakfast verbouwde boerderij. Dit verblijf bevindt zich in het dorpje No-hant-Vic. In deze streek woonde en werkte de Franse schrijfster George Sand (pseudoniem van Amantine Aurore Lucile Dupin). 's Avonds laat verschoor ik me achter een struik in de zeer grote tuin van de B&B. Vanuit de kerktoeren van de vlakbij gelegen kerk weerklonk de roep van een Dwergooruil *Otus scops*. Eindigde het roepen, dan verscheen hij een halve minuut later in de tuin. In het zwakke schijnsel van de buitenverlichting zag ik hem neerstrijken op een tak of een bovengrondse kabel. De laatste maal dat ik hier zat verscheen er een tweede die rond de eerste fladderde. Nadien verdwenen de twee schimmen de nacht in.

Bumperklevers

Na het ontbijt in de B&B en voor we naar onze vrienden gingen maakten we nog een rondrit door de streek. De Berry: een golvend landschap met mooie, soms verrassende, uitzichten, fraaie dorpjes en bossen, weilanden met Charolaiskoeien, kleinschalige akkerbouw en bosschages. Maar ook hier is de Europese zeis van de ruilverkaveling langs geweest. Het leven verloopt hier wat trager, geen toeristen, geen files ook niet in de supermarkt. Ondanks al die rust zijn de Fransen hier notoire bumperklevers.

Mijn vrouw bezocht graag plaatsen beschreven in de boeken van George Sand. Langs

kleine wegen met heggen waren er door de jaren heen leuke vogelsoorten te zien. Een overvliegende Hop *Upupa epops*, vijf Zomertortels *Streptopelia turtur* in een dode boom, een Klapekster *Lanius excubitor*. Verscholen in de begroeiing zong een Spotvogel *Hippolais icterina* zijn heftig klinkend lied. De Orpheusspotvogel *Hippolais polyglotta* neemt meer en meer diens plaats in. Eenmaal zagen we een vrouwtje Roodpootvalk *Falco vespertinus*, dat wat ineengedoken op de top van een hoge lantaarn zat. Vermoedelijk nam ze even rust op haar trektocht van Afrika naar Oost-Europa. In een meer open landschap: Patrijs *Perdix perdix*, Veldleeuwerik *Alauda arvensis*, Grasmus *Sylvia communis*, Grauwe Klauwier, Roodborsttapuit *Saxicola rubicola*, Geelgors *Emberiza citrinella* en Grauwe Gors. In het luchtruim Buizerd, Rode Wouw *Milvus milvus*, Zwarte Wouw *Milvus migrans* en – biddend met hangende poten – een Slangenarend *Circus gallicus*. Op verkenning vloog een Visarend *Pandion haliaetus* over het kleine meer aan Champillet. In een beek



's Avonds laat was de roep van een Dwergooruil te horen. In het zwakke licht van de buitenverlichting zagen we hem neerstrijken op een bovengrondse kabel. Tekening: Eddy Janssens.

hier (Ruisseau de l'Étang) met snelstromend water zaten twee Grote Gele Kwikstaarten *Motacilla cinerea* met wiebelende staarten.

Voorjaar 2017

Nogal vroeg op de dag kregen we telefoon van onze vriendin in Frankrijk. 'Er zit hier een Hop in de tuin!', zei ze met opgewekte stem. Maar er was ook slecht nieuws. De huiszwaluwnesten bleven onbezet dat jaar. Ook in de Berry moet de natuur een stapje terugzetten.

Over La Brenne is veel informatie te vinden op internet zowel in de Nederlandse als in de Franse taal. Het Maison de la Nature is een aanrader. Als je kan wandelen en de vogelhutten kunt bezoeken is er meer te zien dan met de auto. Beste periode is eind mei - begin



Een Roodpootvalk zagen we wat ineengedoken zitten op de top van een hoge lantaarnpaal.
Tekening: Eddy Janssens.

juni. Voor dit grote gebied best meerdere dagen voorzien.

Met dank aan Jean Eldin, Indre Nature.

■ E.A.J. Janssens, Brecht, e-mail: e.janssens2@telenet.be.

LITERATUUR:

Helm, C. (1992): Where to watch birds in France. A & C Black, London.

Johnson L. (1993): Vogels van Europa, Noord-Afrika en het Midden-Oosten. Thieme, Baarn.

Malling Olsen, K., H. Larsson (1994): Sterns van Europa en Noord-Amerika. Dutch Birding Vogelgids 3. GMB Uitgeverij, Haarlem.

Mullarney K., L. Svensson, D. Zetterström & P.J. Grant (2016): ANWB Vogelgids van Europa. Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen.

Mededelingen

Oplossing Cryptorijmen

In *het Vogeljaar* 69(1) staan zes raadseltjes, bedacht door Just Walter. De goede oplossingen voor de zes rijmpjes zijn:

A: Kwartelkoning;	D: Koekoek;
B: Witgatje;	E: Waterhoen;
C: Turkse Tortel;	F: Middelste Jager.

Inzenders die alle antwoorden goed hadden maakten kans op een exemplaar van het boek 'Vlerkenstreken'. Deze prijs gaat naar de fam. Steenwinkel te Grootschermer.

Portaal Natuurtijdschriften

Sinds 2016 is *het Vogeljaar* ook digitaal beschikbaar. Alle jaargangen van *het Vogeljaar*, inclusief die van de voorloper *Wiek en Sneb*, zijn te vinden op Natuurtijdschriften.nl. Behalve *het Vogeljaar* is op dat portaal een uitgebreide collectie van tijdschriften die gewijd zijn aan flora en fauna te vinden.

Onlangs is het portaal overgebracht naar een andere server en er zijn wat aanpassingen gedaan.

Hoewel het uiterlijk van de webpagina's wat veranderd is biedt het nieuwe systeem vrijwel dezelfde mogelijkheden als het oude. Er zijn ook nu verschillende mogelijkheden om artikelen te zoeken. De zoekresultaten zijn beschikbaar als PDF-document. Deze PDF's zijn volledig doorzoekbaar.

Onlangs zijn enkele jaargangen toegevoegd. Daardoor zijn op dit moment alle jaargangen van *het Vogeljaar* tot en met 2018 (jaargang 66) volledig beschikbaar in het systeem.

De toegang tot het portaal is te vinden op internet via: <https://natuurtijdschriften.nl/>. Gebruik voor directe toegang naar *het Vogeljaar*: <https://natuurtijdschriften.nl/col/6/> of scan de QR code.

